

KIÁLTVÁNY

AZ EURÓPAI UNIÓ KÖLTSÉGVETÉSÉNEK JÖVŐJÉRŐL

Prioritásaink egy igazságos és ökológiai átmenet megvalósításához

Az Európai Zöld Megállapodás (European Green Deal) 2019-es kezdete óta annak céljai minden eddiginél sürgetőbbé váltak. A klímaváltozás egyre erőteljesebb és pusztítóbb erdőtüzekben, árvizekben és hóhullámokban nyilvánult meg, miközben a biodiverzitás csökkenése évről évre gyorsul. A világjárvány váratlanul leállította a társasági életet és számos gazdasági ágazatot, ami fájdalmasan tudatosította bennünk, hogy mennyire fontos az emberi jólét előtérbe helyezni. Ugyanakkor még világosabbá vált az egészséges és alkalmazkodóképes ökoszisztémák fenntartásának fontossága a betegségek terjedésének és a klímaváltozás hatásainak ellensúlyozása érdekében. A világjárvány számos, már korábban is létező válságot fedett fel, amelyeket az Ukrajnában zajló háború tovább súlyosbított. Ezek közé tartoznak az emelkedő energia- és élelmiszerárak, amelyek megélhetési válsághoz és az állampolgárok életszínvonalának általános hanyatlásához vezettek.

Az Európai Zöld Megállapodás most példa nélküli kihívásokkal néz szembe. Nagy hatalommal rendelkező vállalatok arra használják jelentős érdekérvényesítő képességeiket, hogy lelassítsák a környezetvédelmi célok megvalósítását és fenntartsák rövidtávú, kockázatos üzleti modelljeiket. Ők és akiknek még ehhez üzleti érdekeik fűződnek azt hitetnék el velünk, hogy a megélhetési válság kezelése megkívánja a fosszilis tüzelőanyagokon alapuló gazdaság fenntartását, miközben figyelmen kívül hagyják az olyan alapvető közszolgáltatások zöld módon való biztosításának szükségességét, mint a lakhatás, az energia és a közlekedés és nem ismerik el a klímaválsággal való megküzdés társadalmi-gazdasági előnyeit.

Tehát négy évvel az Európai Zöld Megállapodás bejelentése után nagy kihívással nézünk szembe, hogyha megfelelően szeretnénk megküzdzeni a klímaváltozással, meg szeretnénk akadályozni a biodiverzitás csökkenését, és olyan társadalmi-gazdasági átalakulást szeretnénk végrehajtani, amely senkit nem hagy hátra, sem Európában, sem azon kívül. Az Európai Zöld Megállapodás jelenleg nem veszi figyelembe Európa klímaválságért viselt történelmi felelősségét és a jóvátétel szükségességét. Továbbá nem veszi figyelembe a zöld átmenet folyamatának Globális Délre gyakorolt hatását sem.

A közberuházásoknak hatalmas szerepet kell betölteniük a különféle, ma fennálló válságok kezelésében azáltal, hogy prioritásként kezelik a most nem nyereséges, de hosszú távon elengedhetetlen tennivalókat. Az alább javasolt intézkedések

biztosítják, hogy a közpénz eljusson azokra a helyekre, ahol a legnagyobb szükség van rá, és azokhoz az emberekhez, akiknek a leginkább szükségük van rá. Ahhoz, hogy ez megvalósuljon, az EU-nak teljesítenie kell nemzetközi emberi jogi és környezetvédelmi kötelezettségeit annak érdekében, hogy megvédje a környezetet, és hogy javítsa lakosainak életkörülményeit. Történelmi felelősséget is kell vállalnia azért, hogy igazságot szolgáltatson a Globális Délnek, azáltal, hogy biztosítja az ott élők számára az igazságos és környezetet védő átalakuláshoz szükséges forrásokat.

1. LEGYEN KÖVETKEZETES IRÁNYÍTÁSA ÉS SZAKPOLITIKAI KERETE AZ ÖSSZES UNIÓS PÉNZÜGYI ALAPNAK ÉS BANKNAK

Az uniós forrásoknak és beruházásoknak meg kell erősíteniük az emberi jogok, a demokrácia, a jogállamiság és a fenntartható fejlődés uniós alapelveit. A jó kormányzási kereteknek és az uniós forrásokra vonatkozó követelményeknek - melyek szerint a forrásoknak meg kell felelniük az uniós jogoknak és a nemzetközi megállapodásoknak - következetesnek kell lenniük az EU összes pénzügyi eszközére vonatkozóan, hogy elkerüljük a kettős mércét és az uniós értékeket nem alkalmazó, eredménytelen keretrendszerek alkalmazását.

Kötelező erejű kritériumokat kell alkalmazni az összes uniós pénzügyi eszközre. Ez magába foglalja valamennyi érintett döntéshozatali folyamatban való részvételét, alapos előzetes és utólagos hatásvizsgálatokat, és az uniós értékekkel való összhangot biztosító állampolgári ellenőrzést. Nagy hangsúlyt kell fektetni az olyan beruházások előtérbe helyezésére is, amelyek jelentősen hozzájárulnak az EU hosszútávú társadalmi és környezetvédelmi céljainak eléréséhez.

2. UNIÓS FORRÁSOKAT CSAK RENDSZERSZINTŰ VÁLTOZÁST HOZÓ PROJEKTEKRE FORDÍTUNK

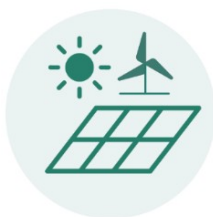
Ha az EU klímacéljainak eléréséhez szükséges rendszerszintű változás igényét ki akarjuk elégíteni, fel kell gyorsítani a klímabarát és átalakító jellegű beruházások végrehajtását. Az uniós alapoknak vezető szerepet kell vállalniuk az átfogó, gyors és társadalmilag igazságos átalakulás irányításában, amelyre oly sürgető szükségünk van. A politikai döntéshozóknak csak olyan, valóban transzformatív beruházásokat szabad előtérbe helyezniük, amelyek a klímával, a biodiverzitással és az erőforrásokkal kapcsolatos válságokat kezelik és ezzel egyidejűleg csökkentik a társadalmi és a nemek közötti egyenlőtlenségeket. A

„ne okozz jelentős kárt” elv önmagában nem elegendő ahhoz, hogy garantálja az uniós közpénzek csak és kizárólag átalakító jellegű projektekre való fordítását. Így tehát ezt a megközelítést meg kell erősíteni és ki kell egészíteni az „okozz minél több jót” elvvel. Ez biztosítja majd, hogy az uniós források az olyan átalakító jellegű projekteket támogassák, amelyek hozzájárulnak az uniós szakpolitika céljaihoz és az átállást társadalmilag és környezetvédelmi szempontból igazságossá teszik.

3. HOZZUNK LÉTRE CÉLZOTT TERMÉSZETVÉDELMI ALAPOT

Új megközelítés szükséges a biodiverzitást érintő uniós finanszírozás hatékonyságának növeléséhez. Egy különálló, célzott természetvédelmi alapot kell létrehozni a finanszírozás minőségének és mennyiségének növeléséhez, illetve ahhoz, hogy a kiadások összhangba kerüljenek a biodiverzitás-védelem tényleges szükségleteivel. A [2030-ig tartó időszakra szóló Biodiverzitás Stratégia](#) már több olyan, kulcsfontosságú célkitűzést tartalmaz, amelyek sürgős finanszírozást igényelnek, mint például 25 000 kilométernyi folyó szabad folyásának helyreállítása, és az EU szárazföldi és tengeri területei 30 százalékának védelme. Az alapból nem csak ezeket a célkitűzéseket lehetne közvetlenül finanszírozni, hanem számos más célt is, mint például az invazív fajok kezelését és az ellenük való védekezést, az élőhelyek helyreállítását, a biodiverzitás-monitorozást és a közösségi tudományt. A COP15 biodiverzitás konferencia középpontjában az állt, hogy sürgősen növelni kell a biodiverzitás finanszírozását, ami a Globális Biodiverzitási Keret (Global Biodiversity Framework Fund) létrehozásához vezetett. Hasonló megközelítésre lenne szükség uniós szinten is az olyan kezdeményezések finanszírozására, amelyek nemzetközi szinten növelik és megvédik a biodiverzitást.

4. LÉPJÜNK TÚL A FOSSZILIS TÜZELŐANYAGOKON

Az európai közfinanszírozásnak, beleértve az exporthiteleket is, meg kell szüntetniük a fosszilis-tüzelőanyag ipar állami támogatásának minden formáját. A következő többéves pénzügyi keretnek ki kell zárnia a támogatásból minden klímaválságot súlyosbító beruházást és minden pénzügyi eszközzel - a támogatásokat és a kedvezményes finanszírozást is beleértve - növelnie kell a további, klímaváltozással kapcsolatos beruházásokat. A klímaváltozásra és a tiszta energiára szánt több pénz mellett egy kormányzati keretrendszerre is szükség van, amely átülteti a klímacélokat és jogszabályokat a valóságba, növeli a

tudatosságot az uniós célkitűzések kapcsán és előtérbe helyezi az energiamegtakarításhoz és energiahatékonysághoz kapcsolódó beruházásokat. Mivel a magán- és multinacionális energiacégek továbbra is a dekarbonizáció pénzügyi nyereségeit hangsúlyozzák, a közpénzeket egy olyan állami energiaágazat újjáépítésére kell fordítani, amely demokratikusan teszi széndioxid-kibocsátás mentessé a társadalmat. A következő uniós költségvetésnek jobb klímavédelmi számvitelt és jelentéstételi folyamatokat kell tartalmaznia, hogy lehetővé tegye az átlátható és hatékony előzetes és utólagos ellenőrzést. Az EU-nak olyan, a tagállamok exporthitel-ügynökségei által alkalmazandó európai jogszabályokat kell megalkotnia, amelyek valamennyi uniós tagállamban jogilag kötelező erejű tilalmat vezetnek be a fosszilis-tüzelőanyag projektek exporttámogatására.

5. HELYBEN DOLGOZZANAK A KÖZPÉNZEK

A pénzügyi forrásokat a helyi szintű átalakulásra kell fordítani, a hosszú távú strukturális társadalmi, nemek közötti és ökológiai igazságosság támogatásának érdekében. A közintézmények és az önkormányzatok jó helyzetben vannak ahhoz, hogy együttműködve biztosítsák a közjót és a szolgáltatásokat, illetve olyan társadalombiztosítási alapelveket, amelyek előnyösek az alacsony jövedelmű állampolgárok számára, fejlesszék a helyi klímaterveket és olyan közösségi partnerségeket hozzanak létre, amelyek elősegítik az együttműködő és igazságos helyi gazdasági környezet kialakulását. De annak érdekében, hogy ez megvalósuljon, finanszírozásra lesz szükségük a kapacitásaik kiépítéséhez, a munkaerőhöz, és a nyilvánosság bevonásához. A következő uniós költségvetésnek olyan eszközöket kell biztosítania, amelyek lehetővé teszik az önkormányzatok számára, hogy közvetlen finanszírozást kapjanak demokratikusan ellenőrzött, eladósodás-mentes és a nemek közötti egyenlőséget figyelembe vevő támogatások révén, melyek kiegészíthetők az állami bankok támogató kölcsöneivel azokban a tagállamokban, ahol ez a lehetőség létezik. Az ilyen közvetlen pénzügyi támogatással elkerülhető lesz a privatizáció, és a profitszerzéssel az alapvető közszolgáltatásokat aláásó magánbefektetők bevonása, valamint az is, hogy a nemzeti kormányok politikai nézeteltérések miatt fegyverként használják az uniós forrásokat.

6. A VÁLLALATOK TEGYÉK KÖZZÉ AZ ÁTMENETTEL KAPCSOLATOS TERVEIKET

Az uniós pénzügyi támogatásban részesülő cégeknek tiszteletben kell tartaniuk az emberi jogokat azáltal, hogy betartják a [fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati átvilágításról szóló irányelvet \(Corporate Sustainability Due Diligence Directive\)](#), nem sértik meg az emberi jogokat, és nem részesei nemzetközi emberi jogi bíróságokon folyamatban lévő eljárásoknak. Maradéktalanul meg kell valósítaniuk az ENSZ üzleti vállalkozásokra és emberi jogokra vonatkozó irányelveit (Guidelines on Business and Human Rights) a teljes értékláncban, beleértve a kiszervezett feladatokat és a közbeszerzést is. A vállalatoknak olyan klíma- és környezetvédelmi tervvel kell rendelkezniük, amely tiszteletben tartja a 1,5 fokos felmelegedési célkitűzést és összhangban van a Kunming-Montreal globális biodiverzitási keretstratégia céljaival. A vállalatoknak tartózkodniuk kell a nyereségeik mesterséges felduzzasztásától, a részvényesek kifizetése helyett a profitot újra be kell fektetni fenntartható beruházásokba, továbbá felső határt kell szabniuk a vezetők bónuszainak. A vállalatoknak fizetniük kell az adóból rájuk eső részt és nem szabad adókerülést folytatniuk vagy adóparadicsomokban tevékenykedniük. Ezenfelül a vállalatoknak tiszteletben kell tartaniuk a munkavállalói jogokat, minőségi munkahelyeket kell kínálniuk, biztosítaniuk kell azt, hogy a gazdasági és társadalmi juttatások, illetve a munkahelyek egyenlő mértékben legyenek elérhetőek a nők és a kisebbségi csoportok számára, és minden munkát olyan szabályok mentén kell végezniük, amik csökkentik a nemek közötti egyenlőtlenségeket és a munkahelyi egyenlőtlenség egyéb formáit

7. AZ ÁLLAMI SZÉKTOR CÉGEINEK FELHATALMAZÁSA A DEMOKRÁCIA FELÜGYELETÉRE

Az EU jelenlegi beruházási stratégiája figyelmen kívül hagyja, hogy a piac nem képes hatékonyan és a nemzetközi emberi jogokkal kapcsolatos kötelezettségeivel összhangban biztosítani az alapvető közszolgáltatásokat. Ez azt jelenti, hogy sok ember és háztartás továbbra sem jut megfizethető lakhatási, energia-, közlekedési, vízellátási és szennyvízszolgáltatáshoz, és nem élvezheti a hatékony és környezetkímélő körforgásos gazdaság előnyeit. Pedig az államháztartás képes lenne fedezni az ilyen szolgáltatások finanszírozását, az állami szektor cégei a méretükből kifolyólag, és amiatt, hogy tudnak nonprofit megbízással működni, képesek e szolgáltatások biztosítására. Az új

törvényhozásban stratégiai váltásra van szükség, és a közszolgáltatási cégek finanszírozását, illetve a társtulajdonban lévő közösségi projektek új modelljeit, mint például az energiaközösségeket, az EU közberuházási prioritásainak legelejére kell sorolni. Ehhez az állami vállalatok és közösségi projektek uniós pénzügyi támogatásának növelése szükséges.

Nem szabad vakon finanszírozni az állami szektor cégeit, hanem el kell várni, hogy kiteljesítsék a bennük rejlő lehetőségeket azáltal, hogy komoly társadalmi és környezetvédelmi megbízásokat vállalnak el, illetve, hogy a megválasztott képviselők és a társadalom felé demokratikusan elszámoltathatóak. Az állami szektor cégeinek ugyanazon feltételeknek kell megfelelniük, mint amiket a magáncégek számára javasoltunk. Feltétlenül szükséges, hogy ezen cégek minden tevékenységükkel környezetvédelmi célokat próbáljanak elérni és fellépjenek az egyenlőtlenség és a társadalmi igazságtalanság ellen.

8. FEKTESSÜNK AZ EMBERI FEJLŐDÉSBE ÉS AZ OKTATÁSI PROGRAMOKBA

Az oktatás a kulcs a zöld, a nemek esélyegyenlőségét támogató és a társadalmilag igazságos átmenet szükségességének megértéséhez. Az oktatás szerepét meg kell erősíteni annak érdekében, hogy minden állampolgár tisztában legyen napjaink kihívásaival és birtokában legyen az átmenet végrehajtásához szükséges képességeknek. Ezért szükségesnek tartjuk az oktatásra, az információ-megosztásra és a készségek fejlesztésére fókuszáló programok finanszírozását. Ezeknek a programoknak minden társadalmi csoportot meg kell célozniuk az állampolgároktól kezdve a helyi hatóságokon át az önkormányzatokig. A végrehajtás során partnerség épül ki az iskolákkal és az egyetemekkel, mely folyamat célja új szakterületek bevezetése, mint például éghajlat és környezet, vagy emberi jogok és társadalmi igazságosság; továbbá olyan képzési programokat kell biztosítani az egyetemi oktatók számára, amelyek lehetővé teszik számukra a zöld gazdaságra való igazságos átállásban való részvételt. Az Európai Bizottságnak a következetesség biztosítása és a tudatosság növelése érdekében útmutatót kell kidolgoznia a zöld munkahelyekkel kapcsolatosan.

9. AZ ÁLLAMPOLGÁRI ELLENŐRZÉS MEGERŐSÍTÉSE AZ ELSZÁMOLTATHATÓSÁG BIZTOSÍTÁSA ÉRDEKÉBEN

A nyilvánosság kulcsszerepet tölt be az uniós alapok ellenőrzésében és a hibák feltárásában. Azonban a nyilvánosság jelenlegi eszközei túlságosan korlátozottak és túl lassúak ahhoz, hogy megelőzzék vagy megfékezzék a károkat és a visszaéléseket. Az Európai Unión belül létre kell hozni egy különálló, könnyen használható mechanizmust, amely lehetővé teszi az állampolgárok számára, hogy független ellenőrzéseket kezdeményezzenek, amelyek később közvetlenül hozzájárulhatnak az uniós pénzeszközökkel való visszaélések vizsgálatához, különösen a környezetkárosító tevékenységek finanszírozásával kapcsolatban. Az EU-n kívül finanszírozott projekteket, mint például a nemzetközi fejlesztéseket, olyan intézményeken keresztül kell irányítani, amelyek elszámoltathatók, kiterjedt, részvételen alapuló konzultációt folytatnak a helyi közösségekkel, ellenőrzési és értékelési folyamatok révén hatékony, elérhető és független panaszmechanizmust biztosítanak, stabil átláthatósági követelményeik vannak, és az érintett közösségek és munkavállalók jogainak tiszteletben tartását az uniós rendelkezésekkel összehangolt kötelező kritériumok és részletes átvilágítási normák segítségével beépítik belső szabályrendszerükbe.

10. HELYEZZÜK AZ ÁLLAMPOLGÁROKAT AZ ÁTALAKULÁS KÖZÉPPONTJÁBA

Az EU jövője attól függ, hogy polgárai bíznak-e egy olyan átalakulásban, amely senkit nem hagy hátra, és amely szolidaritáshoz, jóléthez és a bolygó fenntartható fejlődéséhez vezet. Ha az állampolgárokat helyezzük az átalakulás középpontjába, azzal olyan társadalmi elszámoltathatósági mechanizmusokat hozunk létre, amelyek lehetővé teszik, hogy az akadályok és a kritikus problémák legyőzésének érdekében együttműködjenek az intézményekkel. A partnerségre vonatkozó európai magatartási kódexet (European Code of Conduct on Partnership) jogilag kötelező erejű eszközzé kell fejleszteni az összes uniós alap tervezésében és végrehajtásában. Például a Szociális Klímaalap (Social Climate Fund) hatékony elköltésének biztosítása érdekében elvárhatjuk, hogy társadalmilag igazságos klímatervek készüljenek inkluzív és részvételen alapuló módon, továbbá hogy a beavatkozás fő területeire és a szükségletekre vonatkozó részletes elemzés alapozza meg őket.

Végezetül, az állami pénzügyi alapok és a bankok felügyeletének javítása érdekében egy olyan egyedi és átfogó adatbázisra van szükség, amely képes összesíteni a meglévő adatokat és azokat nyitott és egységes formában

bemutatni, illetve biztosítani az információk folyamatos és következetes közzétételét.

Az európai zöld megállapodás finanszírozását monitorozó projekt (Citizens' Observatory for Green Deal Financing) egy olyan koalíció, amely uniós és nemzetközi szinten is támogatja az átláthatóság növelését és az uniós források igazságos elosztását. A projekt célja, hogy hét tagállam helyi közösségeit támogassa workshopok, közösségi események, virtuális túrák, kerekasztal-beszélgetések, jelentések megírása és egyéb tevékenységek segítségével.

